

Else Marie Wiberg Pedersen (red.)

Guds ord i kvindemund. Om køn og kirke. Nord Academic/Gads Forlag. 375 sider. 399, 95 kr.

Blandt danske teologer og præster er det nok gået de færreste forbi, at vi d. 28. april 2023 kunne fejre 75-året for ordinationen af de første kvindelige præster: Johanne Andersen, Edith Brenneche Petersen og Ruth Vermehren. I den anledning har Else Marie Wiberg Pedersen redigeret antologien *Guds ord i kvindemund*. Formålet med *Guds ord i kvindemund* er "en undersøgelse af køn og kirke i Danmark med dybtgående analyser ud fra eksegetiske, historiske, teologiske, politologiske og juridiske fagligheder og med et langt blik fra reformationen til dag, som ikke er foretaget før" (s. 6). Bogen er således et genuint forskningsbidrag med fokus på historiske linjer og bevægelser.

Samlet set argumenterer bogen for, at Guds ord altid har været i kvindemund. Ordinationen var i det perspektiv en kulmination på og anerkendelse af, at Guds ord altid har været i alle slags munde: Stærke kvinder i Korinth, som beskrevet i René Falkenbergs bidrag, uundværlige præstekoner beskrevet af Rasmus Dreyer og handlekraftige diakonisser hos Hans Raun Iversen og Harald Nielsen. Ved at følge historiens forløb og samtidig bevæge sig i forskellige sfærer af samfund og kirke, tegner kapitlerne de veje og stier, som hen over et par tusind år ledte mod, at Guds ord endelig også kunne tages i "ordinerede kvinders mund". Derigennem viser kapitlerne desuden en dynamisk bevægelse mellem tænkning og praksis. Bogen balancerer hele tiden mellem at beskrive praksis og begivenheder og at undersøge de forestillinger, som ligger bag. Her spiller Pedersens første artikel, "Et menneske som du og jeg – Luthers humanisering af det kirkelige embede", en central rolle ved at undersøge og betone, at den reformatoriske teologi og dens implicite potentiale til forandrede forestillinger om embedet var med til at sætte skub i en forandret praksis.

Bipersonernes betydning for historisk udvikling og vores forståelse deraf er en anden central pointe. Her finder jeg særligt Dreyers artikel "Præsteægteskabet som mandligt-kvindeligt dobbeltembede" interessant, fordi Dreyer viser, hvorledes den nye lutherske embedsforståelse og den deraf følgende opfordring til og forventning om, at præsten giftede sig og stiftede familie, på en helt ny måde placerede en kvinde – præstekonen – centralt i menigheden. Ved at undersøge hvilke forestillinger om lederskab og menighedsliv, som udvikler sig, når præsten ikke længere skal være i cølibat, men pludselig gifter sig og placerer en aktiv kvinde side om side med sig, viser Dreyer helt konkret, hvordan en teologisk forståelse får praktisk betydning; men det bliver samtidig klart, at den praktiske betydning rækker udover det intendede. Luther havde – af gode grunde – ikke set kvindelige præster for sig.

Interessen for bipersonernes betydning viser sig ligeledes, når Iversen og Nielsen følger sporene efter kvindelige missionærer og diakonisser; når

Christina Fiig og Bettina Lemann Kristiansen undersøger de kvindelige politikeres betydning; og ikke mindst når Lone Kølle Martinsen går på kildejagt efter de kvindelige lægprædikanter i den grundtvigske bevægelse. Martinsen gør på ingen måde Grundtvig til kvindesagsmand, men hun viser, hvorledes der i hans kirke- og kristendomsforståelse ligger en formulering af et særligt behov for kvinder i menighederne. Det giver rum for, at kvinder kan træde frem; men de kvinder, som trådte frem, kunne og gjorde andet og mere end at udfylde den rolle, Grundtvig havde tiltænkt dem.

Bogen slutter i nutiden, hvor kvindelige præster ikke længere er i mindretal. I dag er omkring 58 % af folkekirkepræster kvinder, og Anne Agersnaps, Christine Tind Johannesens og Pedersens afsluttende artikler undersøger, hvordan dette eventuelt sætter sig igennem og diskuteres i dag. I dette nutidsafsnit kunne man have ønsket sig, at interessen for historiens bipersoner havde ført til en udvidelse af kønsperspektivet til et queer- og diversitetsperspektiv. Bogen udspringer af jubilæet for kvindelige præster og har derfor – naturligt nok – en binær kønsforståelse som sit grundlag. Det har jeg ingen anke imod, men måske kan 75-års jubilæet også være anledning til at lade interessen for de kvindelige bipersoner komme andre (marginaliserede) bipersoner til gode. Hvordan har Guds ord været forvaltet af de vanføre og slaverne? Hvordan forvaltes det i dag af LGBTQ+-personer eller af de fordrevne? Jeg glæder mig til bind to: *Guds ord i den brogede mund*.

Kirstine Helboe Johansen